

ЗНАЁМСТВА З ЦАЦКАМІ ПЕЎНІКАЎ

Певень — свойская птушка, вельмі патрэбная на сядзібе, адна з самых знакавых істотаў у беларускім фальклору. Певень з'яўляецца сімвалам шчасця, сонца, жыццёвай сілы, урадлівасці, захавальнікам хатняга агню і дабрабыту. Як і сонца, ён «адлічвае час», вітае ўзыход нябеснага свяціла і таму ўяўляецца галасістым вестуном святля. Загадка «Не король, а ў кароне, не гусар, а пры шпорах, гадзінніка не мае, а час знае», складзеная народам пра пеўня вызначае яго характэрныя рысы.

Певень цесна звязаны з культам хатняга духу. Да гэтага часу бытуе звычай у новую хату першым запіхнуць пеўня, каб ён прагнаў нечысць і прынёс шчасце. Па яго паводзінах можна было даведацца пра будучае жыццё — калі заспявае, значыць, у новай хаце зажывеца весела.

Калі певень праспявае на варотах ці веснічках, то трэба чакаць госця. А па напрамку пеўневай галавы можна вызначыць той бок, адкуль прыкладна ён з'явіцца.

Пра пеўня распядаецца ў **забаўлянках** «Ходзіць певень па капустах...», «Кукарэку, пвунок...», у **вершах** «Храбры певень» Я. Коласа, у **казках** «Зайкава хатка», «Як курачка пеўніка ратавала», «Коцік, пеўнік і лісіца».

Пеўнік-пвунок — гэта цацка зроблена з гліны або з пластмасы росніс больш яркі за роснісы беларускіх народных цацак.

Рис. 1

Знаёмства з цацкай «Да нас ў госці прыйшоў Пеўнік-певунок»

Мэта: пазнаёміць з цацкай “Пеўнік-певунок». Забяспечыць асобасна-арыентаванае ўзаемадзеянне цацкі з дзіцём (“ пазнаёміць” пеўніка з кожным малым). Даць магчымасць кожнаму малому пагуляць з цацкай, падтрымаць яго жаданне падаць голас так, як пеўнік падае.

Матэрыял: цацка пеўнік-певунок

Ход.

Педагог паказвае цацку.

- Паглядзіце дзеткі. Гэта пеўнік. Ён вітаецца з вамі: “Добры дзень!,” “Ку-ка-рэ-ку”. Уранку пеўнік прачынаецца і будзіць курачак, будзіць дзетачак.

Педагог расказвае забаўлянку пра пеўніка:

Пеўнік

Люлі, люлі, люлі,

Курачкі паснулі,

Толькі пеўніку не спіцца:

Ранак ён праспаць баіцца.

П. Місцюк

- Вось наш пеўнік. Які ён прыгожы. Паглядзіце, грабеньчык і бародка ў яго чырвоныя. Крыльцы і хвосцік рознакаляровыя: белыя, чырвоныя, зялёныя. На шыйцы прыгожы ўзорны каляровы абадок. Пеўнік спявае сваю песеньку. Давайце заспяваем песеньку разам з пеўнікамі. Педагог прапаноўвае кожнаму дзіцяці праспяваць песеньку разам з пеўнікамі. Вазьмі цацку ў рукі і праспявай разам з пеўнікамі яго песеньку.

Гульня-забава «Гуляем з пеўнікамі ў хованкі»

Мэта: вызваць цікавасць да гульні з дарослым і дапамагаць засвойваць дзеянні з цацкамі. Пачынаць фарміраваць у дзяцей уменне прымаць уяўляемую сітуацыю і авалодваць першымі гульнявымі дзеяннямі, якія адлюстроўваюць фрагмент добра вядомай ім жыццёвай сітуацыі.

Матэрыял: цацка пеўнік.

Ход

- Паслухайце, хто гэта вас заве?
- Ку-ка-рэ-ку!
- Так, гэта пеўнік.
- Ён запрашае вас пагуляць ў хованкі.

Пеўнік будзе хавацца, а вы будзеце шукаць і называць тое месца, дзе вы яго знайшлі. Каб вам было лягчэй, пеўнік, калі вы да яго будзеце набліжацца, будзе голас падаваць. Вось так: Ку-ка-рэ-ку.

Знаёмства з забаўлянкай “Ходзіць павень па капустце”

Мэта: наладзіць з дзецьмі эмацыянальна-станоўчы кантакт, узбагачаць ўяўленнямі і вызываць цікавасць да разгляду цацкі. Пазнаёміць з

пабудовай цацкі, звярнуць увагу на яе колер. Практыкаваць малых ў спяванні калыханкі.

Матэрыял: цацка “Пеўнік-певунок”

Ход.

- Паглядзіце, хто да нас прыйшоў. (паказвае цацку).
- Так, гэта певень-певунок, чырвоненькі грабянёк.
- Паслухайце пра яго забаўлянку.

Расказванне забаўлянкі:

Ходзіць певень па капусце

Ходзіць певень па капусце,

Носіць сон ў белай хусце.

Усім дзецям прадаваў,

А Ганульцы дарма даў.

Хто з вас хоча расказаць пра пеўніка, які раздае малым дзеткам сон?

Вазьмі певунка ў рукі і раскажы, як ён ходзіць па капусце і носіць сон ў белай хусце.

Пагуляй з пеўнікам, раскажы як ён прадае сон.

Знаёмства з забаўлянкай “Кукарэку-певунок...”

Мэта: вызваць у дзяцей цікавасць да фальклору. Выкарыстоўваць цацку с мэтай канцэнтрацыі ўвагі дзетак. Спрыяць разуменню маўлення дарослага з апорай на нагляднасць. Працягваць ствараць сітуацыю асобна-арыентаванага ўзаемадзеяння цацкі з кожным дзіцём.

Матэрыял: цацкі: пеўнік-певунок і курачка-рабушэчка. **Рис 2.**

Ход.

Педагог паказвае цацку пеўніка-певунка, пытаецца ў дзіцяці

- Хто гэта?
- Чаму ты так думаеш?
- Як ты здагадаўся, што гэта пеўнік?
- Ці прыгожая цацка?
- Што ў яе прыгожае?
- Пакажы, як ён голас падае? (ку-ка-рэ-ку)

Певунок весела спявае сваю песеньку для курачкі-рабушэчкі.

Педагог паказвае цацку курачкі .

- Паглядзіце на курачку.
- Ці прыгожая цацка?

- Што ў яе прыгожае?

Педагог паказвае цацку курачкі і пеўніка і расказвае забаўлянку.

Кукарэку, певунок,

Залаценечкі чубок,

Пад паветачку пайшоў,

Курку-рабку там знайшоў.

Пачаў курку пытаць,

Ці ўмее чытаць.

Не чытаю, не пішу,

Толькі яйкі нясу,

Штодзень дзецям нашу

Аж па цэламу кашу. Паслухайце забаўлянку яшчэ раз.

Расказванне верша Я. Коласа “Храбры певень”

Мэта: развіваць у дзяцей уменне разумець змест вершаваных тэкстаў, адчуваць рытм вершаваных радкоў. Падтрымліваць у выхаванцаў жаданне самастойна выразна расказваць верш напамяць.

Матэрыял: цацка пеўнік

Ход

- Паглядзіце на цацку.

- Назавіце, хто гэта?

- Так, гэта пеўнік.

- Апішыце пеўніка, які ён?

- У пеўніка чырвоны грабеньчык, чырвоная бародка прыгожы рознакаляровы хвост хвост і крылы.

- Паслухайце верш пра пеўніка.

Храбры певень

Па надворку певень ходзіць,

За сабою куры водзіць

І крычыць: -- Сюды! Сюды!

Як кіўне ён галавою,

Сыплюць куры чарадою –

Як адна бягуць туды.

А калі хто кур пужае,

Певень грозна загукае:

-- Хто такі там? Хто такі?

Я. Колас

- Як ў вершы расказваецца пра пеўня з птушынага двара?

- Вазьміце цацку ў рукі.

- Паўтарыце словамі з верша, як пеўнік заве курачак?

- Як ён грозна загукае, калі хто кур пужае.

- Вось такі храбры певень.

- Паспрабуйце расказаць вершык пра пеўніка самастойна.

Раказванне казкі “Коцік, пеўнік і ліска”

Мэта: вызваць у дзяцей цікавасць да фальклору. Выкарыстоўваць цацку з мэтай канцэнтрацыі ўвагі дзетак. Спрыяць разуменню маўлення дарослага з апорай на нагляднасць. Працягваць ствараць сітуацыю асобна-арыентаванага ўзаемадзеяння цацкі з кожным дзіцём. Развіваць навыкі дыялагічнага маўлення ў працэсе драматызацыі асобных урыўкаў казкі.

Матэрыял: цацкі каточак, пеўнік, тэкст казкі “Коцік, пеўнік і ліска”

Рис. 3

Ход .

Педагог паказвае дзеткам цацкі.катка і пеўніка і прапаноўвае апісаць іх.
Потым пытаецца :

- У якіх казках дзеткі сустракаліся з гэтымі з катком і пеўнікам.Прапаноўвае паслухаць казку “Каток з пеўнікам ды ліска”.

Размова пасля расказвання

- *Ці можна назваць коціка і пеўніка сапраўднымі сябрамі?*
- *Чаму?*
- *Якімі словамі можна расказаць пра ліску? Якая яна ў казцы?*
- *Вазьміце ў рукі цацкі пеўніка і катка і ўзнавіце ўрывак з казкі, дзе каток размаўляе з пеўнікам.*